

Hellenic Business Association of Serbia

Helensko Privredno Udruženje Srbije

STRANA ULAGANJA U SRBIJI

(Jul 2014)

Opšti prikaz i zakonodavni okvir

Opšti prikaz

Industrija, privatni sektor i ekonomija generalno u Srbiji, već dugi niz godina nalaze se u teskoj situaciji. U tom smislu, investicije i drugi vidovi kapitalnih injekcija su od izuzetne važnosti. Međutim, domaći investitori ograničenih su resursa i često moraju da se obrate bankama, pa je tako spremnog novca jako malo, što potvrđuje potrebu da se privuku strani investitori u Srbiju. Čak i pre, a naročito od uspostavljanja demokratije, srpske Vlade su načinile nekoliko pokušaja i promena pravnog i institucionalnog okvira, u cilju stvaranja primamljive, pravno predvidive i sigurne sredine za strane investicije: u oblasti zapošljavanja i s tim u vezi, ali i drugih, poreza i doprinosa, građevinskih dozvola, strategija i liste regiona, sektora i projekata koje treba razviti, pitanja koncesija i javno-privatnog partnerstva itd.

Sadašnja Vlada je strateški opredeljena za privlačenje stranih investicija, i u tome izuzetno važnu ulogu ima 13 slobodnih zona u Srbiji, jer one zainteresovanima nude posebne poslovne pogodnosti. Trenutno u slobodnim zonama već posluje nekih 200 preduzeća, i u svakoj zoni se nalazi bar po jedna strana kompanija.

Vlada Srbije je takođe utvrdila izmene Zakona o privatizaciji, o stečaju i o radu, nakon čega bi bilo moguće rešiti probleme nekih srpskih preduzeća koja se mogu restrukturirati i koja bi bila interesantna i stranim ulagačima.

Kako bi ukazali na postojeće probleme i oblasti koje mogu da se poboljšaju, strani investitori koji su već u Srbiji, oformili su Savet stranih investitora (FIC) koji konstantno analizira stanje u oblasti stranih investicija u Srbiji, fokusirajući se na zakone, problematične aspekte i predlažući nadležnim organima neophodne promene. Drugi vid obraćanja nadležnima je kroz razne privredne i sektorske komore, koje okupljaju strane i domaće firme i preduzetnike.

Takođe, korisno je pomenuti Privrednu komoru Srbije, razne agencije, razvojne fondove, SIEPA, Stalnu konferenciju gradova i opština (SKGO) i druge, koji svi doprinose poboljšanju stanja u ovoj oblasti. Sadašnja Vlada je u 2014. godini najavila usvajanje novog paketa podsticajnih mera za investitore, naročito strane investitore, što naravno zavisi od raspoloživosti sredstava u budžetu Republike Srbije.

Zakon o stranim ulaganjima

Mnogi propisi u Srbiji, direktno ili indirektno, uređuju oblast stranih investicija, međutim osnovni zakon je svakako **Zakon o stranim ulaganjima** (Zakon), koji je usvojen 26 januara 2002. godine sa idejom da se za strane investitore stvori siguran pravni okvir, koji je prepoznatljiv i odgovara i zakonodavnom okviru zemalja članica EU iz kojih strani investitori najčešće i dolaze, ali i zbog procesa pristupanja Srbije EU.

Ukratko, ovaj Zakon reguliše strana ulaganja u nova ili postojeća srpska privredna društva i druge vidove organizovanja radi sticanja profita. Ulaganja u osiguravajuća društva, banke i druge finansijske organizacije, kao i u igre na sreću i slobodne zone, predmet su posebnih zakona a ne ovog.

Strani ulagač je svako strano pravno ili fizičko lice sa sedištem odnosno prebivalištem u inostranstvu, ili srpski državljanin sa prebivalištem odnosno boravištem u inostranstvu dužim od godinu dana, a Strano ulaganje je ulaganje u srpsko privredno društvo kojim strani ulagač stiče udeo ili akcije u tom društvu, odnosno stekne svako drugo imovinsko pravo kojim on ostvaruje svoje poslovne interese u Srbiji.

Hellenic Business Association of Serbia

Helensko Privredno Udruženje Srbije

U skladu sa ovim Zakonom, osnovni oblici stranih ulaganja su kroz osnivanje novog privrednog društva u Srbiji ili kroz kupovinu akcija ili udela u već postojećem društvu. Međutim, posebni oblici stranih investicija predstavljaju i ustupanje stranom investitoru koncesija za korišćenje prirodnih bogatstava, dobara u opštoj upotrebi ili za obavljanje delatnosti od opšteg interesa. Takođe, stranom ulagaču može biti odobreno i da izgradi, iskorišćava i prenese određeni objekat, postrojenje ili pogon, kao i objekte infrastrukture i komunikacija (tzv. B.O.T.).

Ideja za usvajanje ovog Zakona bila je i da se stranim investitorima zagarantuju određena prava, od kojih su najvažnija sledeća:

- sloboda investiranja – ograničenje je ulaganje u društvo za proizvodnju i prodaju oružja, kada moraju biti zadovoljeni posebni uslovi i zahtevi nadležnih organa
- nacionalni tretman – koji stranom investitoru daje jednaka prava i obaveze u pogledu njegovih ulaganja, kao što ima i domaće pravno ili fizičko lice. Međutim, uredbe Vlade (o raznim subvencijama samo za strane investitore), izuzetak su od pomenutog pravila nacionalnog tretmana, i daju stranim ulagačima bolje uslove nego domaćim (uobičajeno u oblasti deviznog poslovanja, poreza, carina). Takođe, takvo favorizovanje je potencijalno neustavno
- puna pravna zaštita i sigurnost - strani ulagači imaju jednak pravni položaj i posluju kao i sva druga pravna lica u Srbiji, uživajući punu pravnu zaštitu i pomoć
- sloboda transfera dobiti i imovine - strani investitor može slobodno, bez odlaganja i u konvertibilnoj valuti da vrati ono što je investirao u Srbiji, naročito profit i dividende, imovinu koja mu pripadne posle prestanka društva sa stranim ulogom, sredstva ostvarena prodajom akcija ili udela u društvu itd.
- primena povoljnijeg zakonodavstva – u slučaju kada je strano zakonodavstvo povoljnije od srpskog koje bi se inače primenilo.

Razne olakšice i podsticaji

Sam Zakon propisuje podsticaje kao što su slobodan uvoz stvari koje su predmet ulaganja, poreska i carinska izuzeća i olakšice, pod uslovom da one zadovoljavaju propise koji regulišu zaštitu životne sredine.

Poreske olakšice vezane za zapošljavanje, takođe su dostupne stranim ulagačima kao poslodavcima, i to za sledeće kategorije zaposlenih:

- lica preko 45 godina starosti
- lica ispod 30 godina starosti
- invalidi

pri čemu je poslodavac oslobođen obaveze plaćanja poreza na dohodak i doprinose za osiguranje koje su u njegovoj obavezi,–

- **80%** za lica preko 45 godina starosti nezaposleno 6 meseci (olakšica se primenjuje tokom 3 godine od dana zaključenja ugovora o radu);
- **100%** za lica preko 50 godina starosti nezaposleno 6 meseci, i za lica ispod 30 godina starosti bez prethodnog radnog iskustva (olakšica se primenjuje tokom 3 godine od dana zaključenja ugovora o radu), kao i u slučaju da je lice ispod 30 godina starosti i nezaposleno 3 meseca (olakšica se primenjuje tokom 2 godine od dana zaključenja ugovora o radu);
- **100%** u slučaju da je ugovor o radu zaključen sa invalidom, u periodu od 3 godine od dana zaključenja ugovora o radu.

Javna nepovratna sredstva povremeno se dodeljuju za tzv. Greenfield i Brownfield investicije u proizvodnju, sektor izvozne orjentisanih usluga i turizam. Iznosi su od 4.000 do 10.000 EUR za svako novo radno mesto otvoreno u periodu od 3 godine od dana zaključenja ugovora kojim se ta sredstva odobravaju.

Posebni podsticaji za investiture su i iznosi:

Hellenic Business Association of Serbia

Helensko Privredno Udruženje Srbije

- do 17 % ukupne vrednosti ulaganja u projekte preko 100 miliona EUR koji predviđaju najmanje 300 novih radnih mesta,
- do 17 % ukupne vrednosti ulaganja u projekte preko 30 miliona EUR koji predviđaju najmanje 150 novih radnih mesta,
- do 20 % ukupne vrednosti ulaganja u projekte preko 50 miliona EUR koji predviđaju najmanje 300 novih radnih mesta,

i to sve u periodu od 10 godina od dana zaključenja ugovora kojim se ta sredstva odobravaju.

Pomenuta nepovratna sredstva dostupna su nakon sto nadležni državni organi objave javni poziv. Visina odobrenih sredstava između ostalog zavisi i od lokacije predviđenog investicionog projekta.

Slobodne zone investitoru obezbeđuju specijalne olakšice i povlašćeni poreski režim, korisnici su oslobođeni PDV-a i carine na uvoz sirovina i materijala, namenjenih proizvodnji robe za izvoz, mašina, opreme i građevinskog materijala. Takođe, proizvođači ne plaćaju PDV na energente, a svaka zona ima carinsku ispostavu, tako da se carinjenje obavlja brzo i bez poteškoća.

Autor: Jasmina Kuzenko-Tasković, Advokat